

Skupna okružnica Ordinarija SHS od 23. Augusta 1923.

Dr. I. A. Ruspini.

I. Tekst skupne okružnice. Natpis glasi: »Epistola pastoralis collectiva Reverendissimorum Ordinariorum catholicorum in Regno SHS. ad omnes sacerdotes aliosque clericos in eorum territorio degentes.«

Tekst glasi: »Dilecti Fratres in Domino, filiiq̄ue amantissimi!

Solemnia Eucharistici conventus, quae in alma civitate Zagreb proximis abhinc diebus magno cum spiritus gaudio celebravimus, spem nobis non modicam offerunt fore, ut spiritus christianus, in multis hucusque frigesceus, excitetur, et ad amorem Christi, qui est via, veritas et vita, corda fidelium reducantur.

Hanc vero spiritus renovationem in iis jure meritoque plenior speramus, qui ad sublimem sacerdotalem statum vocati, patres fidelium, sal terrae et lux mundi appellantur.

Hinc sicut omnes fideles, Nostrae curae commissos, ad fructus ex Eucharistico coetu abunde capiendos, epistola pastoralis excitamur, ita utillimum putamus, si ad vos speciatim os Nostrum pateat, paternaque monita praebeamus.

Clerici debent sanctiorem prae laicis vitam interiorem et exteriorem ducere eisque virtute et recte factis in exemplum excellere (C. I. C. can. 124). Hoc autem sit alta mente repositum non solum iis, qui in cura animarum positi, Nostri speciales adjutores in pastoralis officio exstant, sed et iis, qui aliis muniis incumbunt; hi enim nunquam oblivisci debent se sacerdotes esse et ratione eorum altissimae vocationis modo convenienti ipsis esse vivendum.

Si ab omnibus Christi fidelibus proprio Episcopo, uti patri et pastori, obsequendum est: speciali ratione clericis haec

obligatio incumbit; et non solum erga proprium Ordinarium, cui obœdientiam et reverentiam in ordinatione sacerdotali sponponderunt: sed et erga illum Ordinarium in cujus dioecesi quacumque de causa versantur.

Hinc nullus, neque ad tempus, ex dioecesi, in qua degit, discedat sine licentia Ordinarii loci, a quo petet et »celebret«, sine quo missam celebrare non poterit.

Nullus, sine licentia proprii Ordinarii, studiorum universitati nomen suum det, cum autem ad sedem studiorum venerit Ordinario loci se sistat, ejusque stet mandatis.

Omnes sacerdotes, etiam ii, qui curae animarum specialim addicti non sunt, non putent se suae vocationi fideles, si praeter Missae Divinique Officii devotam quotidianam recitationem pastoralis muneri (ad mentem can. 128) pro posse operam non praebent; alioquin, ipsis timendum est, ne in poenam servi talentum sepelientis, incurrant.

Quum autem nemo aliis det, quod non habet, eosdem paterne monemus, ut juxta praescriptum Codicis, conscientiae maculas poenitentiae Sacramento frequenter eluant: quotidie orationi mentali per aliquod tempus incumbant — Sanctissimum Sacramentum visitent — Deiparam Virginem rosario colant — conscientiam suam discutiant (can. 125); suspecta consortia fugiant, curamque habeant de bono nomine (can. 133); spectaculis, choreis et pompis quae eos dedecent, vel quibus clericos interesse scandalo sit, praesertim in publicis theatris, ne intersint (can. 140); tabernas aliaque similia loca sine necessitate aut alia justa causa ab Ordinario loci probata ne ingrediantur (can. 138); per se vel per alios negotiationem aut mercaturam sive in propriam sive in aliorum utilitatem ne exercent (can. 142); sine licentia sui Ordinarii ne ineant gestionem bonorum ad laicos pertinentium aut officia saecularia quae secumferunt onus reddendarum rationum (can. 139); studia praesertim sacra, etiam recepto sacerdotio ne intermittant; et in sacris disciplinis solidam illam doctrinam a majoribus traditam et communiter ab Ecclesia receptam sectentur, devitantes profanas vocum novitates et falsi nominis scientiam (can. 129); actioni, ut ajunt catholicae, quam Summus Pontifex Pius XI. partem pastoralis ministerii, in Encyclica diei 22. Decembris 1922., appellat, operam sedulam, sub proprii Ordinarii

directione, incumbant; devotionem et amorem erga SS. Eucharistiae Sacramentum sedulo propagent, et sacerdotum adoratorum coetui nomen suum dent.

Tandem ad normam Codicis (can. 136) omnibus sacerdotibus et clericis praecipimus ut tonsuram seu coronam clericalem et capillorum simplicem cultum exhibeant; vestem sacerdotalem, talarem aut brevioram (non tamen brevem sicuti laici) coloris nigri, etiam in itinere gerant ac collare ecclesiasticum nunquam deponant; hinc quodlibet tentamen habitus vel collaris saecularis gestandi omnino reprobamus ac observantiam hujus decreti urgemus. Et sicuti prohibemus Missae celebrationem iis sacerdotibus, qui sine »celebret« proprii Ordinarii ad celebrandum accedant: ita eandem Missae celebrationem iis sacerdotibus qui sive quoad collare sive quoad vestem more saeculari induti sunt, interdiciamus.

Parochorum adjutores seu Cappellanos respectivis Parochis speciatim commendatos volumus, ut sint ipsis in via Domini duces ac magistri, eisque verbo et exemplo in iis, quae hac pastoralis epistola mandamus, servandis praebeant.

Deum enixe rogamus, ut haec Nostra paterna monita ab omnibus Nostris sacerdotibus et clericis uti vox divina habeantur, eaque opere volenter libenterque impleant. Horum autem munerum auspiciem benedictionem pastoraalem omnibus Nostris sacerdotibus aliisque clericis impertimus.

Datum Zagreb, ex plenario coetu annuo episcopali die 23. Augusti 1923«. Slijede potpisi.

II. Pravni značaj skupne okružnice. Ovu okružnicu izdao je Episkopat naše države prigodom euharističkog kongresa iz svoje konferencije održane u Zagrebu dne 23. augusta 1923. Kako biskupske konferencije nijesu sabori ili zakonodavna tijela, što pokazuje i samo njihovo ime, a i njihov Zakonikom¹⁾ im odredjeni djelokrug, to ne mogu izdavati zakone ili propise ni za sve biskupije dotičnog područja, a ni za pojedinu.

¹ Can. 292, § 1.: ... Ordinarii locorum convenient, ut, collatis consiliis, videant quatenam in dioecesis agenda sint ut bonum religionis promoveatur, eaque praeparent de quibus in futuro Concilio provinciali erit agendum«. — Iznimke sadržane u Cod. can. 1507., § 1. i can. 1909., § 1. samo potvrđuju pravilo.

Skupnu okružnicu, u koliko daje propise, valja shvatiti kao odredbu, što ju je svaki na njoj potpisani Ordinarij izdao za svoju biskupiju. Ne sadrži dakle ona formalno jedinstveni zakon ili propis za čitavo područje naše države, iako u svim biskupijama isto vrijedi. Takav formalno jedinstveni zakon ili propis može da izdade sv. Stolica ili plenarni sabor. Razloženi pravni značaj skupne okružnice odlučan je, kad se radi o proglašenju, dokuću, promjeni njenih propisa ili o dispenzi, jer tu valja uporabiti pravna načela o zakonu, što ju je pojedinački Ordinarij izdao za svoju biskupiju, a ne načela o zakonu pokrajinskog ili plenarnog sabora ili papinskog zakona za dotično područje.

Nije od praktične vrijednosti pitanje, da li su zastupnici odsutnih Ordinarija vlasni bili izdati propise za biskupije dotičnih Ordinarija, jer je proglašenjem okružnice po nadležnim Ordinarijima dotičnih biskupija ovaj eventualni manjak iscijeljen.

Episkopat naš odabrao je formu skupne okružnice, koli da zaštedi na poslu, vremenu i troškovima, toli da što očitije u javnosti zasvjedoči jednodušnost svojih članova. Stoji također, da je moralni ugled skupne okružnice veći.

III. Tumačenje. Osvrćemo se samo na one ustanove okružnice, koje naoko ili uistinu sadrže propise mimo prava (*praeter jus commune*).

1. **Izbi van je od biskupije.** Skupna okružnica za branjuje duhovnicima, da bez dozvole Ordinarija, u čijoj biskupiji borave, odu iz biskupije, ma i samo privremeno.

Zakonik u kan. 143. traži za znatno odsustvo duhovnika od biskupije, koja je njegova, barem razložno predmnijevanu dozvolu Ordinarija te biskupije. Izraz Zakonika »*a s u a d i o e c e s i*« smjera u prvom redu na biskupiju, kojoj je duhovnik stalno pridijeljen (*adscriptus seu incardinatus*), a u drugom redu na biskupiju, kojoj je privremeno na službu ustupljen.

Shvaćamo odredbu skupne okružnice o izbivanju u smislu Zakonika, t. j. tako, da je Ordinarijeva dozvola potrebna samo za odsustvo kroz znatno vrijeme i da dostaje razložno predmnijevana dozvola. Činimo to zato, što volimo uzeti da je okružnica u nekim točkama, napose i u ovoj, pravno manje dotjerana, nego li da je u opreci sa Zakonikom i dosljedno u tim točkama bez pravne valjanosti.

Što se tiče propisa okružnice o odsustvu ili izbivanju duhovnika, koji boravi u biskupiji, a nije joj ni stalno pridijeljen ni na službu privremeno ustupljen, valja ju shvatiti tako, da Ordinarij biskupije boravišta dozvolu daje u ime duhovnikovog Ordinarija, koji ga na to samom okružnicom ovlašćuje.

2. Upis u sveučilište. Skupna okružnica zabranjuje duhovniku, da se bez dozvole svoga Ordinarija upiše u sveučilište, i obvezuje ga, da se pretstavi mjesnom Ordinariju, kad radi upisa dodje u sijelo sveučilišta, te da mu bude pokoran.

Opće pravo zabranjuje izrijeком duhovniku pohađanje svjetovnih fakulteta bez dozvole vlastitog Ordinarija.²⁾

Okružnica smijera svojom zabranom u prvom redu na svjetovne fakultete, no kako glasi posve općenito, valja ju uporaviti i na bogoslovne fakultete, to više, što po Zakoniku³⁾ Ordinarij odlučuje, da li će i koji njegov duhovnik polaziti bogoslovni fakultet.

Razumijeva se pako po sebi, da je duhovnik, koji radi nauku boravi u stranoj biskupiji Ordinariju te biskupije podvrgnut glede duhovničke discipline, što okružnica ističe frazom »ejusque stet mandatis«.

3. Prihvatanje i vršenje crkvenih službi. Skupna okružnica izriče: »Svi svećenici, pa i oni, koji nijesu napose pridijeljeni dušobrižništvu, neka ne misle, da su svomu zvanju vjerni, ako — pored svagdanjeg pobožnog čitanja sv. mise i časoslova — ne pomažu (u duhu kan. 128) po mogućnosti u pastvi; inače se moraju bojati, da će upasti u kaznu sluge, koji talenat pokapa«.

Zakonik u kan. 128. govori naprosto o duhovnicima i crkvenim službama, te izriče, da su zakonito nezapriječeni duhovnici dužni da prihvate i savjesno vrše službu, koju im bi-

²⁾ Congr. Consistorialis dd. 30. April. 1918. (AAS, X, 237—238): »Nemo de sacro clero laicas Universitatum facultates frequentare potest ibique profana quaevis studia peragere, nisi de Episcopi sui voluntate vel benedictione«.

³⁾ Can. 1380.: »Optandum ut locorum Ordinarii, pro sua prudentia, clericos pietate et ingenio praestantes, ad scholas mittant alicujus Universitatis aut Facultatis ab Ecclesia conditae vel approbatae, ut inibi studia praesertim philosophiae, theologiae ac juris canonici perficiant et academicos gradus consequantur«.

skup naloži, kadgod i doklegod to, po sudu vlastitog Ordinarija, traži potreba Crkve. Izraz »vlastiti Ordinarij«, čijem se nalogu valja pokoriti, označuje u prvom redu Ordinarije biskupije, kojoj je duhovnik stalno pridijeljen (adscriptus seu incardinatus), a u drugom redu Ordinarija biskupije, kojoj je duhovnik privremeno na službu ustupljen.

U tom smislu valja shvatiti i odnosnu stavku skupne okružnice, u koliko se radi o pravnoj dužnosti.

4. **T o n z u r a i k o s a.** Skupna okružnica obvezuje sve duhovnike na tonzuru i skromno njegovanje kose.

Zakonik u kan. 136. propisuje tonzuru uz dodatak »nisi recepti populorum mores aliter ferant«. Izuzetak ovaj obuhvata kako krajeve, gdje se kosa redi na način nespojiv s tonzуром (duga kosa, brijanje čitave glave, nošenje perčina), tako i krajeve, gdje je puk odvikao tomu, da duhovnici imaju tonzуре (n. pr. u Sjever. Amer. Državama).

Brade i brkove ne spominje ni Zakonik ni okružnica. Dosadašnji pravni običaj, koji je postojao u premnogim krajevima, pa i u našima, da duhovnici briju bradu i brkove, ostao je Zakonikom netaknut.⁴) Okružnica nije imala povoda, da ga naglasi, jer su u nas rijetke povrede te dužnosti.

5. **D u h o v n i č k o o d i j e l o.** Glede odijela i kolara nalaže okružnica svim svećenicima i ostalim duhovnicima, da moraju uvijek, pa i na putu, rabiti talar ili odulje duhovničko odjelo crne boje i duhovnički kolar, te osudjuje najodlučnije svaki pokušaj svjetovnačkog odijela i svjetovnačkog kolara sa strane duhovnika, a svećenicima, koji nijesu propisno odjeveni, zabranjuje služiti sv. misu.

Ovu zabranu služenja sv. mise valja shvatiti tako, da sv. misu ne smije služiti svećenik, koji dolazi da sv. misu služi, a nije propisno odjeven. Takovo tumačenje iziskuje sam tekst okružnice »Missae celebrationem iis sacerdotibus, qui sive quoad collare sive quoad vestem more saeculari induti sint, interdicimus«, gdje se dakle odlučna važnost polaže na sadašnjost, t. j. da li je svećenik hic et nunc propisno odjeven.⁵) Praktičnost je ove zabrane u tom, što ravnatelj crkve ima otputiti svećenika, koji nije propisno odjeven. Za zabranu preko

⁴ Congr. Concil. dd. 10. Jan. (AAS, X, 43).

⁵ Ispor. Cod. can. 804, § 2.:... dummodo, veste ecclesiastica indutus...«

ovih granica nema u okružnici dostatnog oslona, iako je možda njen sastavljač dalje nišano.

6. T. z v. C e l e b r e t. Skupna okružnica zabranjuje služenje sv. mise svećeniku, koji nema t. zv. »Celebret«. Na jednom mjestu traži »Celebret« mjesnog Ordinarija, a na drugom »Celebret« vlastitog Ordinarija.

Zakonik sadrži u kan. 804. o »Celebretu« ove ustanove:
 a) Svećenik, koji ne pripada crkvi, u kojoj želi služiti sv. misu, a iskaže se autentičnom i još valjanom preporučnom svjedodžbom svoga Ordinarija, ima se pripustiti, osim ako je utvrđeno, da je međjutim nešto počinio, poradi čega mora biti odbijen. b) Nema li takove svjedodžbe, može se pripustiti, ako je ravnatelj crkve potpuno uvjeren o njegovoj čestitosti; nije li pako ravnatelju crkve poznat, može ga ipak jedanput ili dvaput pripustiti, ako je propisno odjeven, i ako od dotične crkve ništa ne dobiva te ako u posebnu knjigu upiše svoje ime, službu i biskupiju.

Što se tiče služenja sv. mise bez »Celebreta« valja zabranu okružnice shvatiti u smislu Zakonika, jer Ordinariji ne mogu ravnateljima crkvi oduzeti pravo, što im ga Zakonik daje, pogotovo kad sam Zakonik izriče, da partikularni propisi Ordinarija o toj stvari vrijede, u koliko se ne kose sa ustanovama Zakonika.

Redovno borave svećenici u onoj biskupiji, kojoj su stalno pridijeljeni (adscripti seu incardinati). Dogadja se ipak dosta često, da koji svećenik drugdje dulje boravi. O takovom svećeniku može najbolje da svjedoči Ordinarij dotičnoga mjesta gledom na vrijeme tamo sprovedeno, te je odredba skupne okružnice o izdavanju »Celebreta« po Ordinariju boravišta stvarno umjesna, a ne prelazi ni granice, što ih Zakonik u toj stvari postavlja Ordinarijima. U sebi takav »Celebret« nije drugo, do li savremena nadopuna svojedobno po vlastitom Ordinariju izdanoga »Celebreta«.

7. O s t a l e u s t a n o v e. Što se ostalih ustanova okružnice tiče, valja prosuditi prema općem pravu, iz kojega su uzete, da li sadrže samo savjete i opomene ili i prave propise. Iz same okružnice, koja ih uvodi sa »paterne monemus«,⁶⁾ ne da se to odrediti.

⁶⁾ Vidi najdulji odlomak, koji počinje sa »Quum autem nemo«.